

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FÉLELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1901. DECZEMBER HÓ 15.

I. ÉVFOLYAM 8. SZÁM. ════════

═══════ MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ════════

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

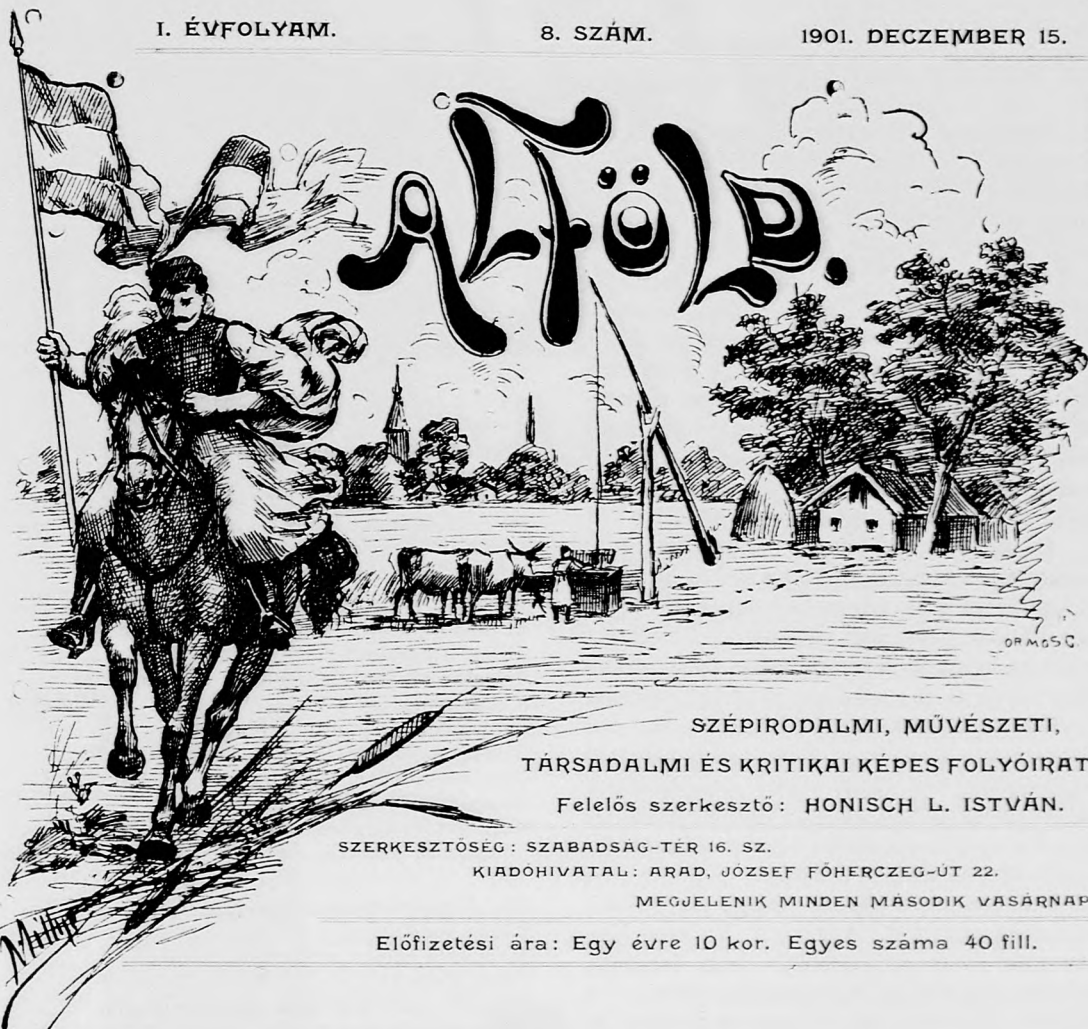
═══════════ ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDAJA. ════════════

I. ÉVFOLYAM.

8. SZÁM.

1901. DECEMBER 15.

Arad.

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI,
TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

INSTITORIS KÁLMÁN, Arad sz. kir. város polgármestere.

AZ ÚJ POLGÁRMESTER.

Arad, december 14.

Szerdán választotta meg Aradváros törvényhatósága új polgármesterét, Institoris Kálmán személyében. Heves küzdés után a győzelem az övé lett, ennél fogva éltesük Institoris Kálmánt. Éljen a tekintetes polgármester ur!

Ez a megszólítás bár szokatlan, mert új, mégis jól hangzik a fülünkbe:

— Tekintetes polgármester ur!

Éveken át hozzá szoktunk volt polgármesterünket meg nagyságos-urazni s bár elismerjük, hogy ő a város feje, s hogy a nagyságos címre érdemes, mégis örvendünk azon, ha városunk mostani vezetőjét csak tekintetesnek kell szólítanunk.

Ez rendjén van, ez így van rendjén. A polgármester primus inter pares és a királyi tanácsosságot csak úgy szeretnénk látni Institoris Kálmán neve mellett, hogy az ő titulussa mégis csak a tekintetes maradjon. Így inkább tekintjük őt a magunkénak, miközben valónak.

Bár azt hiszem, hogy Institoris Kálmán népszerűsége onnan van, hogy egész életén át polgár-ember volt. Sok kiváló tulajdonságok mellett ebben is vetélkedett vele a másik jelölt: Varjassy Lajos, aki a szerdai választáson szintén fényes diadalt aratott.

Nehogy csufolódásnak higgye ezt valaki. Az a négy szavazat, amelylyel Institoris Kálmán győzi nem azt jelentette, hogy Institoris Kálmán választatott meg polgármesterré — a Varjassy rovására, sőt ellenkezőleg éppen ez a kevés különbség volt szinte plausibilis kifejezője annak a töprengésnek, mely a városatyákat a választás előtt elfogta.

S hogy ez a négy szavazat-többség az Institoris Kálmán javára esett, az helyesen történt úgy. Varjassy Lajos fényes diadalát aratta népszerűségének, Institoris Kálmánnak pedig megadta a város azt az elismerést, amely őt a méltányosság alapján megillette.

A polgármesterségre való rátermettségben vetélkedhetett egymással a két jelölt, de hogy a logikai gondolkodás és minden emberi törvény szerint az a szék Institoris Kálmánra várt, az megdönthetetlen tény.

Nincs szükség hivatkozni arra, hogy a jövő fogja majd megmutatni a váiasztás szerencsés voltát.

Institoris Kálmánnak olyan hivatali multja

van, amely messze előre veti az ő polgármesterségének a fényét.

S ha van ember Aradon, aki elégedetlen a polgármester-választás eredményével, az olvassa Varjassy Lajos beszédét, melylyel az új hivatalfőnököt üdvözölte. Sapienti sat.

F E H É R B E N .

Fehérben volt tegnap, mint egy fehér galamb —
Ugy nézett ki tegnap . . .

Az is a legszebbik, tiszta fehér tollal

Hableányos arczezal.

Megrendült a szivem, fehér szín lattára:

Mirtus koszorúra —

Gondoltam en rögtön s egyéb sejtetemre

Ha menyasszony lenne? . . .

Elszorult a szivem — édes szerelmemmel

Ugyan mi is lenne?

Ki lesz az a férfi, ugyan ki lesz párja —

Ki őnt atkarolja? . . .

Örületbe vicsz ez a gondolat engem,

S nem nyugszik a lelkem!

Csittgatom méla, fájo jajongását —

Boldogtalanságát . . .

De hiába mindez, hogy ha Ön nem erti,

Talan nem is sejtí —

Hogy a szerelemben tan csak az üdössej

— Maga az istenséj!

Rügyfakasztó tarasz édes illatárja,

Bücsös napsugára.

Járja át a szivét, azt a fehér lelket!

Édes mindenséget . . .

Ugyan érezze meg csak egyszer a szive —

Mire tan teremte?

Meglássa szivének minden dobbanása,

Az lesz boldogsága:

Ha szerelmet érez . . . Őh nezze a taraszt

A mint rügyet fakaszt.

Fehérben volt tegnap, mint akár egy angyal

Ugy nézett ki tegnap . . .

Az is a legszebbik, sötét barna hajjal —

Hableányos arczezal.

Megrendült a szivem fehérszín lattára,

Mirtus koszorúra . . .

Gondoltam azonnal, s egyéb sejtetemre —

Ha menyasszony lenne? . . .

Elszorult a szivem! édes szerelmemmel

Ugyan mi is lenne?

LIPTÓFALVI ISTVÁN.

Gróf Zselensky Robert, Világos országgy. képviselője.

A SZEGÉNY EMBER

ÉS A GAZDAG TÁRSADALOM.

Arad, decz. 14.

Az aradi színház egyik művésznője egy levelet mutatott be nekünk.

Festő írta a levelet; festőművész a ki fér-fiember létete kétségbeesett hangon kéri a szí-nésznőt, hogy segítsen valahogy szánalmas helyzetén. Képeit nem tudja eladni, pedig se vagyona, se pénze, se fönntartása; felesége pedig betegen fekszik. Az orvos ingyen írta meg a receptet, de neki nincsen annyi pénze, hogy a patikában megcsináltassa az orvosságot.

A levél többi része: a szegénység szomorú és szemérmes frázisai.

Melékes.

A tény, a fő az, hogy egy festőművész ugyszólván könyörödományokra szorul.

És eszünkbe jut, hogy a fővárosban munkanélküliek ezrei gyűlnek össze naponként a képviselőház bejárata előtt. Éhesek és dideregnek. A szociálizmus és a szegénység közös jelszavait hangoztatják, a jóllakott képviselőket pedig abczugolják. Ettől nem lakik jól a tüntető, hanem talán megkönnyebbül. Jól esik neki, ha megmondhatja a magáét.

A gyomrában nincsen semmi, de a szívében nagyon nagy teher fekszik. Hát legalább ettől akar megszabadulni. Mi természetesebb ennél?

Hát a hatalom, a burzsvá társadalom mit tesz?

A burzsvá társadalom két irányban működik.

Ha a munkanélküli munkás a Podmaniczky-utczába megyen, ott kenyeret ad neki.

Ha pedig más utczába csoportosul, rendőri kardlapokkal, tüzes paripák gázoló patáival és börtönnel traktálja őket.

A szegénységen segíteni még a burzsvá társadalom sem tud, pedig van neki bőven minden javakból. Szegény ember mindig lesz. De míg a közzgazdálkodás nálunk olyan lesz, amilyen ma, addig a szegény emberek száma kevesebb és azoknak elkeseredése kisebb nem lehet.

A jó úristen tudja, miféle czélokra megy minálunk a pénz, mikor még odáig sem jutot-tunk, hogy *a szegény beteget ingyen gyógyítsák.*

Minden szegény ember, a kinek bármely barátja hozzátartozója olyan nyomorultságban halt meg, hogy betegsége fájdalmait sem csillapíthatja, mert pénze nem volt hozzá, — örök és engesztelhetetlen ellensége lesz a mai társadalomnak.

S egyetlen olyan jelenet, a melyben egy szegény beteg orvosi segítség híján vergődik, oly szörnyű vád a társadalom ellen, a mivel szemben soha semmivel nem lehet megvédeni.

S olyan bűn az ilyesmi a társadalom részéről, hogy hozzáfogható nincs a föld kerek-ségén.

Egy szegény beteg meghal segítség, orvosság híján. Millió anarkista annyi vétket

Dr. Nagy Sándor, az I. ker. ujonnan beválasztott törv. biz. tagja.

millió éven át nem tud elkövetni, mint a társadalom egyetlen ilyen mulasztással.

A statisztika föltünteti, hogy a tüdővész nálunk Magyarországon pusztít a legnagyobb mértékben. Hát van-e ennél természetesebb dolog?

Ha egy szegény ember tüdővészbe esik, először is kimélnie kell magát. Azt nem teheti, mert ha nem dolgozik, nem él meg

Tehát munkába jár.

Ez alatt a testi munka által okozott erőlködés által a betegség mindinkább erőt vesz rajta s ezalatt elkapja tőle egy sereg munkás a gyilkos vést.

Valamennyi hazaviszi és széjjel osztja bacillusait családjában.

Száz meg száz tüdővésztes beteg sorvad, pusztul a szegények lakásán. Nincsenek elkülönlítve fertőtlenített helyeken, hogy másokat ne inficinálhassanak. A bacillusok szabadon mozoghatnak, gyilkolhatnak.

És lesz az országban tíz Erzsébet szobor és még mindig nem lesz egy tüdővésztes szanatórium.

És jutni fog akár egyszerre harminc dúsgazdag exminiszterelnöknek, generálisnak óriási nyugdíjösszeget adni, de nem fog jutni arra, hogy a patikában megfizessük egy nyomorult szegény ember orvosságát. (***)

Népdalok:

I.

*Barna kis lány eredj
Mond meg az anyúdnak
Nem akarsz te lenni
Csuflja a világnak!
Belé untál már te
Az örökös bába,
Arany szőke hajjal
Fonja koszorúba.
Tüzzön aztán bele
Pantlikát de szépet!
Mert csak így táncolnak,
Véled a legények . . .*

II.

*Megkondult a falu
Óreg nagy harangja.
Temetnek valakit,
Básan szól a hangja . . .
A harang zugása,
Jaj de rosszul esik:
Rosszul esik, mert a
Rozsúmat temetik! . . .*

III.

*Itt hagyott a szeretőm!
Elment aratóba,
Hej ki tudja mikor áll
Megint velem szóba? . . .
Hej ki tudja mikor látom
Ragyogó orcáját? . . .
Mikor csokolhatom meg
Piezi piros száját? . . .*

S. X.

A KISASSZONY ÉS AZ URFI.

Irta: SZATHMARI ZOLTAN.

A kisasszony és az urfi, a kikről itt szó leszen, legkevésbé sem valamelyes romantikus szerelmi történet hősei. Szegény Marlit, fehér lelkű királynője szüzi leányszobák könyvtárszekrényein, ebből a két emberből még a te szentimentális lelked sem tudna regényalakott faragni, azzal a célzattal, hogy valami könyekig megindító jelentetet rögtönözzenek, ama türingiai erdőségekben, a hol legalább egyszer életében, minden valamire való Marlit-alaknak meg kell őket fordulnia, ha csak egy félóra is.

Mert a félkezemen össze tudom számolni azokat az éveket, a melyeket a kisasszony és az urfi együttvéve leéltek. S hogy emez irásomban mégis megemlékezem róluk, az ama körülménynek tulajdonítható, hogy én meg a feleségem mégis nevezetesebb embereknek tartjuk minden másoknál.

És igen nevezetes személyiségek ők az utca előtt is, a mely — egész összességében — kisasszonynak tiszteli a leányomat és urfinak a fiut.

Hogy pedig ilyen megkülönböztetett tisztelet részese a két gyerek, annak sok, igen lényeges okai vannak.

Elsőben is mifelénk még mindig sok az udvaron a dudva, paraj, a mit bujává nevelnek a tavaszi vizek és sok az eperfa is, a mit a háziak kincses bányának tartnak gyümölcsére idejében.

Másodsorban arra mifelénk nincs gázlámpa s ugyszintén nem csapot meg a civilizáció lehelete bennünket csatornák alakjában sem.

Ezért azután a mi utcánkban a legtöbb ember nagyon jól tudja azt, hogy a sötétség és a nagymennyiségű mély árok problematikus sikerüvé teszik az esteli sétákat.

Járdánk ugyan volt valamelyes, szép piros téglákból formálva. Nagy szenzáció tárgyát képezte az időben ez a kövezet s egyik-másik háztulajdonost meg is vádolt az utca, hogy bizonyára elígérték a jövő választásra a voksukat a kormányának. De azután mikor semmi bizonyost nem lehetett kitudni, napirendre tértek a kilátásba helyeztet lelepezések felett s meg lett állapítva, hogy akármelyes okokból kapott is

az utca járdát, de az nagy vivmány s a házbért fel kell emelni ennek okáért.

Sok évek alatt azután ennek a révén a házbér mind feljebb-feljebb szökött, a járda meg egyre lejjebb-lejjebb haladt, míg az eső el nem hordta a felerészét.

Az esüt különben mifelénk szeretik az emberek, de a sokat, határozott Istenátkának minősítik, a mennyiben nagyobb záporok alkalmával kétfelől is támad az emberre. Egyik része az esőnek az ajtón szentelenkedik be és ez árt a padlónak, a mi lehetne, vagy a szobaföldnek, a másik része meg felülről szakad

amaz egy eperfával, a melyért a kisebb lakók ádáz harcot vívtak a tavaszon a szivilizációval.

Nem hagyandó továbbá figyelmen kívül az sem, hogy én, mint a városban sok helyen megforduló literátus ember, nagyban ígérem az utcának, hogy kijárom az aszfaltot, a csatornát, ezenkívül nem is gázlámpát, hanem vilanyégőket, nemkülönb a nádtető-javításra vonatkozó engedélyeket is, mindazok részére, a kik nem rokonszenveznek a cseréptetőzéssel.

A milyen állhatatosan ígértem én évek óta mindeme kiváltságok megszerzését az utcának, azonképen ígér füt-fát nekem a hatóság. Ha a

Összekötő vasuti hid.

Rozsnyay K. fély

az ember nyakába a rozoga deszka-meg nádtetőkön keresztül.

Mert bölcs a város és még bölcséb törvényeket szentesít a magisztrátus. A deszka és nádtetőket ugyanis a modern haladás jegyében megalkotott szabályrendelet értelmében nem szabad javítani még azoknál a házaknál sem, a hol nem telik cserépre. Itt azután a tető lehet akármilyen, abban a reményben, hogy az eső alkalmazkodni fog a tetőzet rozoga mivoltához. De hát ez, mint a tapasztalat bizonyítja, csak hiu, meddő remény.

Mindezekből világos, hogy miért hívják az én leányomat kisasszonynak és urfinak a fiamat.

Nekem van ugyanis a legjobb kabátom az utcában, eltekintve attól, hogy kifizetődött-e a kabát, vagy nem; ezenkívül az én szobámba nem folyik be az eső sem alulról, sem felülről és az udvaron is kellő arányban áll a dudva,

főmérnök kalábriasz közpen elveszi az adutkilenczesemet, sohasem mulasztom el megjegyezni: Inkább az árkot vinnéd el az utcánkról.

E szerény czélzások azonban eddig még nem sok eredményre vezettek, az utca pedig várakozó álláspontot foglal el tekintélyemet illetőleg és ténsurnak czimez.

Es ez már mifelénk olyan rang, mint a czimzetes püspökség, a miből sok minden lehet az ember, még püspök is. A ténsurat csak egy paraszthajsál választja el a tekintetéstől.

A leányom, mintha tudná is, hogy milyen kiváltságos szerepet játszunk az utca történetében, igen előkelően viseli magát s igen jó viszonyt tart fenn még a tehéncsordással, a kivel esténként valóságos versenyt folytatnak a tehének hazavárásában, nagy rémületére az utca nőnemű népségének, a mely minden Istenadott nap megesküszik a feleségem előtt, hogy az urfit egyszer agyontaposák a tehének.

Mindazonáltal egyben úgy a kisasszony, mint az urfi kimagaslanak az utca gyermekei közül. Hang tekintetében ugyanis mindketten fölötté állanak a többi gyermekeknek.

Valami kőbor macska jár esténként a háztetőkön. Ennek az udvarra való leédesgetése minden alkonyatkor pontosan megkíséreltetik előbb szép szóval, azután az erőszakoskodás némi halvány árnyalatával. Ez a manőver azonban némi zajjal jár, s a háziasszonyom megfogadta özvegyi becsületére, hogy ha a kőbor macska ugyanebben az irányban folytatja esti sétáit s nem engedelmeskedik a gyermekek hívó szavának, hát minden további meg gondolás nélkül felmondja a lakást.

Hanem úgy a kisasszony, mint az urfi azon a véleményen vannak, hogy a szabad akarat korlátozása a legnagyobb bűn s hogy a tetszés- és nemtetszés nyilvánítások miatt éppen ezért senkifia nem vonható kérdőre.

Igaz ugyan, hogy a tetszés- és nemtetszésnyilvánításokat illetőleg némi fogalomzavar észlelhető a két gyermeknél.

Például ha az anyjuk nagyon megnyeri a tetszésüket valamely cselekedettel, nagy szeretkezéssel adnak kifejezést tetszésöknek s a szeretkezés netovábbjával tekintik, ha hájának legalább egyrészt kiczibálhatják. Velem szemben a szeretkezést illetőleg némi következetlenség jellemzi a két gyermeket. Valószínűleg sejtik, hogy ha rajtuk kívül még több kisasszony és urfi bizonyítja majdan azt, hogy a mezők liliomát ugyan felruházza az Úr és harmatot is küld rá, de őket mindannyijukat nekem kell ábéczés könyvvel és ruhával ellátni s hogy e mián nekem aligha lesznek idővel hajfűrtjeim, jelenleg megkímélik a hajamat, de alig hiszem, hogy fogadást nem tettek arra nézve, hogy a bajuszomat apránként az utolsó szálig kiszedik a nagy ölekedés közben.

A kisasszony különben gyűlöli a minden napiságot s ellensége mindennek, a mi közönséges és egyszerű logikai alapokon nyugszik. Ellenben a szeczesziós ízlés máris a vérében van. Így például a hajás babának mi a csodának van két keze s ugyanannyi lába, mikor az fél kézzel, de sőt lábak nélkül is megél igen szépen, sőt a fejét is csak azért nem szedi szét egészen, mert miért hívnák hajás babának, ha legalább néminemű nyoma nem volna rajta a fejnek és a hajnak.

A fiuban határozottan van egy kis hajlam az apa mesterségére. Szereti az ujságot, csak azt tartja fonák dolognak, hogy az emberek először olvassák a hírlapokat s azután gyujtanak vele tüzet. Mikor sokkal kisebb fáradtsággal elhasználhatnák, mielőtt elolvasták volna . . . Mennyi szép időt megtakaríthatna ilyenformán, például az apjuk. Különben legjobban tetszik neki az a hírlap, a melyiket alaposan összeollóztak a szerkesztőségben.

Mínél kevesebb hiábavaló betű és annál több lyuk. Ez már aztán beszéd.

Nem mindenben tud közös megállapodásra futni a két gyerek, hanem abban a tekintetben csodálatos módon egyetértenek, hogy az emberrek egyáltalán nagyon fonák módon használják fel az idejüket.

Így például a nappalt és éjjelt tekintve sem helyesen rendezkedtek be. Mikor az embelegkényelmesebb helyzetbe jut, ha este lefekszik, hát rögtön elalszik, s öntudatalan állapotában nemcsak nem élvezi a kényelmet, de sőt rosszat álmódva boldogtalannak is érezhetni magát. Pedig e helyett mennyivel kellemesebb elhemperegni az időt a puha vánkosok közt. Abba teljesen igazat adnak az apjuknak, hogy lefekvés előtt nem mindennapi élvezet egy órán keresztül ujságot olvasni, de az azután megbocsájthatlan hiba, ha az ujságledő eltakarja a lámpát s nem lehet arra czélozni labdával, kulccsal, vagy más a hajigálásra alkalmas tárgygyal.

Ezenkívül pedig nem lát az ember kék és veres írónnal rajzolni az ágylepedőre olyan heroglifeket, a melyekből csak ők tudják kiolvasni, hogy ki szereti jobban a mamát: a kisasszony, vagy az urfi.

Erre a műveletekre pedig különösen alkalmas a kék czeruza. Annak a végét jól össze lehet harabdálni s még meg is festi az amber száját. Mintán pedig a kék czeruza nagy mennyiségben méreg, — mint a hogy az anyjuk, nem tudom milyen képtelen vegyelemzés folytán bebizonyította nekik — igen alkalmas arra, hogy próbára tegyék vele a szülői szeretetet.

A kisasszony különben már szoktatja a kezét a betűvetéshez is. De a szeczeszió itt is kiűt belőle, mint sok emberből a szabóság. Az i betűkkel szántotta keresztülkaszul a papirozt. Egyszer azután megszólalt:

— Anyuka! Az i betű fölé már régóta rakom a pontot, most már majd olyan i betűket írok, a melyeknek a pontja alól lesz.

Hiában igyekeztünk felvilágosítani, hogy akkor már az nem lesz semmilyen betű sem többé, kinyilatkoztatta, hogy ő ezután csak olyan íbetűket ír, mert azok neki jobban tesznek.

Tudvalevőleg pedig úgy a kisasszony, mint az urfi határozott jellemek, ha néha ellenzésben jönnek is a fennálló társadalmi renddel.

Dé a mit feltesznek magukban, legyen az jó vagy rossz, azt török-szakad, keresztülviszik. És legtöbbször tényleg török is, meg szakad is. Bekövetkezik a tragédiai bukás. Szaladgálás közben olyanokat buknak, hogy az anyuknak eláll ijedtében a szive verése is.

Ilyen esetben hallottam egyszer az anyjuktól:

— Látjátok csunya, rossz kölykök?! Addig jár a korsó a kutra, meglásátok, míg egyszer . . . istenigazában elverlek benneteket.

Hanem a kisasszonynak és az urfinak se esés, se szél, se eső nem árt. Az arczuk majd kicsattan az egészségtől s a két gyermek alakja maga a jólét megtestesülése.

Szépülnek is napról-napra, éles ellentétéül a mi utcánkunk, a mely daczára a sok szép ígéretnek, majd talán csak akkor kap lámpát, csatornát, új kövezetet és sok más egyebet, ha majd az én unokáimat kisasszonyozza és urfizza az utca. És nem lehetetlen, hogy akkorra már én is kiérdemlem valahogyan a tekintetes czimet.

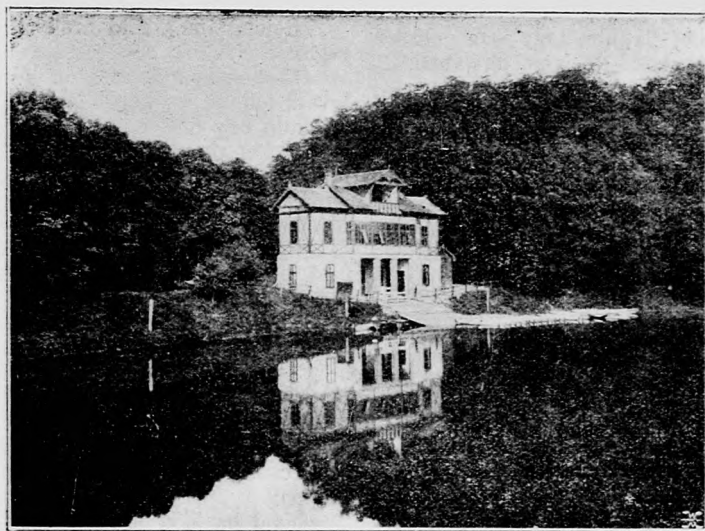
* *
*

MARGITNAK HIVNAK . . .

Margitnak hivnak még ma is,
Kék a szemed és szőke a hajad,
De más a köröd, a ruhád
Es más a szived, más az ajakad!

A kis rövid ruhás leányt
Hiába! ujra föl nem lelhetem!
S ki elfoglalta a helyét,
Nem ismer többé s én sem ismerem.

Nikelszky.

Városligeti tó.

Rozsnyai K. felvétele.

Igy volt, egészen így . . . A feleségem varrónéja akácvirágot hozott a napernyőjében, egész megtelítette az édeskés illat a szoba levegőjét. És erről az illatról eszembe jutottak a boltingató akáczfák ott a régi utcánkon . . . A régi . . . a hol a szabad levegő volt az ur.

Es a mint letekintek innen a második emeletről a főt nyüzsgő emberáradatára, visszatér a szívem a régi, az elhagyott tájék után. Ott jár a lelkem a fürtös virágu akáclombok alatt a rosz kövezeten s nem veszi észre, mint kinlódik az alattam levő kávéház zöldre mázolt-dézsáiban tujafa, a fonnyadni készülő leánderbokor, a melynek olyan sárgás a levele, mint ennek két gyermeknek az arca körülöttem. Az aranyziradás tapátákról az angyalfejek mintha rámvigyorognának. Csak sóhajtok:

— De szeretnék még egyszer annak a régi utcának a ténsura lenni . . .

REGE AZ ÖTLEVELÜ LÓHERÉRŐL.

Irtta: LIPÓTFALVI ISTVÁN.

A káprázatos fényben uszó nagy teremben felváltva játszik a katonabanda és a cigányzenekar.

De mintha a cigányzene jobban belopná magát szivekbe, mintha a barna fiuk kezében siró hegedüket keringő dallamárra rytmikusabban lejtenének a párok.

Igy látja azt az a barna ifju is, aki oda támaszkodva a terem egyik oszlopához lángoló szemekkel néz egy királynői termetű, rózsaszínű ruhás leányt.

Bohém szívének minden melegségét beelőli abba a tekintetbe. És sóhajt, valami régi, talán soha meg nem irt csak egy csöndes, magányos éjszakán megálmodott történetre gondol . . .

Egy várkisasszony és egy troubadour történetére . . .

*

Mindeneknek kezdete mérhetetlen sötét ürről volt.

Ilyen mérhetetlen sötét végtelenség az én lelki világom, ezen sorok megírása előtt, ki-aludt benne minden fény, ragyogás . . .

Csupán az emlékezés maradt meg a számomra minden színpompájával heves dobogásba hozva szívemet.

Eppen úgy mint tegnap este, a mikor Önt megláttam, a parketten tovalejteni a dallamos keringőt.

Hogy kivel táncolt, én azt nem is láttam, mert egyre csak Önt néztem. Hogy Ön észrevette, azt még kevésbé tudom.

Csupán azt tudom, láttam hogy Ön előkelően egyszerű rózsaszínű selyemruhájában, szegfűsokorral a keblén, nagyon, nagyon szép volt.

Szép volt mint Vénus, bájoló és karesu, mint Junó!

Hogyha az Olympon van ez a tánczestély, s az istenek kegyelméből Ön, meg én is ott lettünk volna, bizonytal arra kérem Zeust, hogy összes isteneit semmisítse meg és minden hatalommal, istenséggel, örök élettel csak Önt ruházza fel.

És tegye az én urnómmé, a kinek minden szeszélyét parancsát teljesíthessem csak azért, hogy mellette maradhassak.

Hogyha pedig ez mind megtörténik, akkor arra kérném urnómet, hogy semmisítse meg önmagában az ősz és tél a kimúlás és pusztulás istenségét. Hogy örök tavasz, örök virulás legyen a nagy természetben.

És mindezt azért hogyha istennőm, úrnőm földi útján bolyong lábacskaí a puha harmatos pázsit között mindig ibolya és gyöngyvirágon járjanak. És mindenütt rózsák hajladozzanak feléje.

De hát ez mind merő lehetetlenség, mint sok minden ezen a földön.

Eppen úgy min az, hogy lelkem végtelen sötét világán, a remény-fényes ragyogásba átvonuljon, át, ha csak egy pillanatra is.

Úgy látszik, hogy lehetetlen annak reménye, hogy Önnel valaha csak egy pár szót is váltsak.

Mindezzel fájdalom nagyon is tisztában vagyok és mégse tudok ellentállni annak a vágy-nak, hogy a hol — és a mikor csak lehet Önt újra láthassam . . .

*

Gyönyör és boldogság volt az, amikor a négyes alatt szembe kerültünk egymással. Karját a karomba kellett fűznie . . . az igaz, hogy csak egy fordulóra, — de ebben a pillanatban ha lelkembe lát, meggyőződhetett volna arról, hogy ez a véletlen édes pillanat nagyon, nagyon boldoggá tett. Annyi Önt magasztaló gon-

dolat, szó volt ajkamon, hogy egyet se tudtam kiejteni, mert mindegyik első akart lenni, hiszen nem is volt erre idő, a hölgycsere azonnal meglőrtént.

Boldogságom pedig eltűnt mint egy röpke álom.

De megmaradt boldogságom emléke a mely örökre élni fog lelkemben.

Es áldom érte a véletlent, hogy ezt a boldogságot nekem meghozta és áldom érte az alkotó természetet, hogy poéta lelket oltott belém. Mert csak az ilyen lélek tudja, érzi hogy mi az ilyen boldogság . . .

*

Régen volt, — nagyon zöld fiú voltam még . . .

Rajongtam a zöld erdőért, meg a vadvi-rágokért és igen sok rossz verset írtam.

Csobogó patak mentén kerestem a négy-levelű lóherét és képzelje egy ibolyát mellett találtam egy ötlevelűt.

Ekkor megfogadtam, hogy ezt a különös ötlevelű szerencse és boldogság szinbolumát annak adom emlékeül, a ki iránt mindenek fölött legnagyobb, legigazabb hódolatot érzek.

Azóta sok év elmúlt és sok minden történt, a szerencse szinboluma pedig még mindig nálam maradt.

Fogadja ezt el tőlem örök emlékül, ne kérdeje, hogy ki küldi — hiszen talán, nem is látta nem is emlékszik arra, a ki Önt tegnap este a fényözönben mint egy bolyongó követte, és nézte, csodálta alakját, rythmikus tánczlejtését.

Es a ki ha tánczolt is valakivel egy tánczot, csak azért tette, hogy Önnek közelébe juthasson.

Majd ha idők multán azon a bájos fejcsékén, azok között az illatos sötét barna hajfürtök között egy-egy ezüstsál látszik és ha véletlenül a kezébe kerül ez az öt levelű szerencse szinbolum és ezek a sorok! . . . Ujra gondoljon vissza az elmúlt időre, vajjon szívét betöltötte-e a remélt boldogság? . . . És gondoljon vissza arra, a ki e sorokat írta a ki már akkor igen igen szürke ember lesz . . .

*

Es a troubadour története a szépséges várkisasszonynyal olyan, éppen olyan, mint valami langyos, fűszeres illatot lehelő éjszakán felig álmodott álom . . .

Felharsan a bálteremben a katonazenekar riadója s egy rekedt, borizú hang elkiáltja magát: — Négyesre felállani . . .

A frakkos tömeg egy pillanat alatt körülrajongja a rózsaszínű ruhás leányt.

Az ifju felriad álmából és ujra sóhajt, igaz, ez a válóság.

A tánczterem ablakain keresztül töri magát a téli hajnalodás szürke fénye. Dehogy is van tavasz. Tél van, fagyos hideg . . .

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

DENK DOLLY.

ARCZKÉPED ELŐTT.

Ha az éj sötét palástja
Széttérül a föld felett.
Titkos forró epedéssel
Előcseszem képedet:
S édes cagygyal csüggve rajta
Annyi mindent gondolok! . . .
S az a kép csak hallgat, hallgat
S az a kép csak mosolyog

Nézem hosszan és merően,
Elragadtan szótlanul . . .
S álmodom a mászilágnak
Rejtett boldogságról
Hol te cagy csak egyedül és
Szolgáid: az angyalok . . .
S az a kép csak hallgat, hallgat
S az a kép csak mosolyog.

Mondhatatlan cagy feszíti
Szomjuhozó lelkemet:
Megcsókolni azt az ajkat,
Azt az égő két szemet:
Azt az ajkat, azt az arczot,
Azt a haját, homlokot . . .
S ez a kép csak hallgat, hallgat
S ez a kép csak mosolyog.

Bünös ábránd karja ringat,
Mint az anya gyermekét
S szerelemről, boldogságról

Zeng fülembé szép mesét:
Lágy szacától holt reményem
Lángja ismét fellobog . . .
S az a kép csak hallgat, hallgat
S az a kép csak mosolyog.

Édes sejtes képe rezg át
És remegve kérdezem:
Lessz idő, hogy véget ér-e
Vergődés, e győzelem?
S tadjh leszünk-e, lehetünk-e
Még mi ketten boldogok? . . .
S az a kép csak hallgat, hallgat
S az a kép csak mosolyog.

DENGI JÁNOS.

SAISON.

A MULATSÁGOKRÓL.

Arad, december 14.

Kedves Liptófalvi!

Örömmel értesitem, hogy az uram válópörrel fenyegetőzik, ha még egyszer írok a maga ujságjába. Hát hogy az uram valahogy azt ne higgye, hogy félek a válópörétől, elhatároztam, hogy csak azért is írok magának.

Hallottam ám, kedves Liptófalvi, hogy maga is ott volt a waggongyáriak mulatságán. Hát látja, a téli szezon evvel köszöntött be. Azt kérdezem magától, nem érzett fiatal ember létére valami különös átalakulást magán?

Én azt hiszem, hogy a fiatal ember, mikor a szezonba belép, valami ünnepélyes magába szállásfélét arranzsiroz.

H gy mért?

Szertartásos, komoly, szellemes akar lenni, mert hisz olyan parketten mozog, a melyen mindig egy-egy hadjáratot kell végigharcolnia szép lányok szívével. A szőgletes, formátlan járású fiatal ember is igyekszik a bálteremben valami eleganciára szert tenni, mert hiszen a báli termeknek a formás, könnyed, graciózus mozgás, az okos értelmes és helyenként szellemes beszéd az éltető levegője.

Lánykoromban sokat mulattam egy fiatal emberen, aki az utcán ügyes, helyes embernek látszott, a bálteremben pedig úgy viselkedett, mint egy három hónapos masztodon.

Ennek a fiatal embernek az volt a baja, hogy nem volt eléggé *fesztelen*.

Látja, kedves Liptófalvi, sokat beszélnek a báli fesztelenségről, pedig kevesen tudják, hogy mi az.

A legtöbbje az illetlenséggel és a hányavetiséggel cseréli össze s úgy esik meg, hogy fesztelenek mondják az olyan viselkedést, a melyet egy tisztességes bájból ki kellene tiltani.

Hogy az én fiatal emberem nem volt elég fesztelen, annak az az oka, hogy először félt a lányok gunyos pillantásaitól, másodsor valami toaletthibája volt és harmadszor félszegen táncolta a keringőt, ezt az édes, bódító táncot.

Ne haragudjék, kedves Liptófalvi, hogy a maga lapjában olyan reklámot csapok a keringőnek. De hát én nekem ez a kedves tánczom s tudja, hogy az asszonyok szeretik dicsérni azt, a mit kedvelnek.

De ha már benne vagyunk a bálozásban, akkor irni is kellene róla.

Milyen lesz az idei farsang, milyen volt a bevezető?

A waggongyáriak multságán biz én nem voltam. Az uramnak migrénje volt. Látja, ez is a modern házassághoz tartozik, hogy a férj urak migréneskednek, mikor a feleség bálba akar menni.

De hallottam róla eleget.

Egy asszonyt dicsértek nekem nagyon sokat. Hogy olyan rendező tehetség nincs több, mint Rámorné, a waggongyár kedves és szeretetreméltó igazgatónöje. Maga most azt gondolja: Furesa dicséret az, a mit egy asszony ad a másoknak. Ugyebár, szokatlan, de hát Rámorné olyan nagy arányokban tudja kifejteni rendezői tehetségét s abba a jótékony-ságba, a melyet a szegény munkások gyermekei fognak érezni Rámorné révén, altruisztikus jellemének annyi meleg, érző vonását tudja belévegyíteni, hogy az elismerésnek csak tiszta és utógondolat nélküli hangján lehet róla megemlékezni. Annál is inkább írom ezt magának, mert a lapok úgy látszik elfelejtették megírni azt, hogy az a kedélyes multság csak a Rámorné érdeme.

Nekem, kedves Liptófalvi, Rámorné semmiféle atyafiságom, még csak nem is ismerem. Csak az bántott, hogy a lapok egy meleg szóval sem emlékeztek meg a jótékony asszony arragement-járól, holott más üres dolgokra egész légió dicsérő jelzőt tudnak rakni.

Na, de elég ebből. Tudja, ez is olyan mondat volt nálam, a melyet ki kellett mondanom (heraus plätzen) hogy nyugtom legyen.

Élvezettel gondolok az idei farsangra.

Mennyi ragyogó est csillámlik elő a farsang homályos ködéből. Meteoroként ragyogja a protestáns-bál a többi között. Hát ezen majd lehet mulatni.

Aztán elárulok magának valami titkot. Huszárestély lesz. Igazi gavallér estély, belépti nélkül, amugy urasan, rettentő zártkörüesség mellett.

Aki erre meghívót kap, az megkapta a dzsentrí bizonyítványt.

Még nem kész a dolog, csak készülődik.

Hát aztán a tanitóbál, a turisták báljai? Az'án az athleták is rendeznek az idén valami bálát.

Szóval, kedves Liptófalvi, lesz annyi hecc, hogy akár három pár cipőt is rendelhetek a suszteromnál.

De szeretnék megint lány lenni, legalább erre a farsangra. Hja, az asszonyokat már nem viszik úgy táncba, mint a lányt.

Hát ezen segíteni nem lehet.

Most csak arra vagyok kíváncsi, kedves Liptófalvi, hogy ki lesz majd a táncosom. Mert eddig még nem jelentkezett.

Tudom, hogy már unja a levelem, ezért hát bezárom Maradok a maga hive

a legközelebbi számig:

Eveline.

U. i. Ugy-e nem irtam olyasvalamit, a miért az uram válópört indíthatna?

Eveline.

VISSZA VÁRLAK.

Oh te drága mindenségem
Érted dobog fájó szívem,
Milyen régen nem láttalak;
A távolból visszavárlak,

Vissza várlak epekedve
Vágyom csókra, ölelésre.
Napjaimnak minden percze . . .
Csak e vágygyal van eltelve.

Jöjj hát vissza barna lányka,
Édes csókod meggyógyitna.
Vissza várlak drága lelkem!
Egyetlen igaz szerelmem . . .

B . . . m. Lajos.

CARITAS NŐVÉR TÖRTÉNETE.

Irta: KÖPF KÁLMÁN.

I.

Szép őszi este van.

A hold behinti ezüst sugaraival a tájat, s a csendes esti szellő félve simítja végig a fák galyait, nehogy a még zöldnek látszó, de már sorvadni kezdő levelek lehulljanak, s mégis eszünkbe juttassák azt, hogy már itt az idő a mikor a lehulló száraz levelek lassan, lassan eltakarják a nemrég viruló tájat; s egyszerre az utolsó levél is sárgul, és lehull az is a többi közzé.

A Dobai kastély kivilágított ablakai nagy vigságot árulnak el; benne csupa öröm, jókedv, s ez mintha nem is illenék a csendes őszi tájnak keretébe.

Pedig ott csakis öröm, vigság tanyázhat, ahol egybegyült fényes vendégkoszoru vigan tárgyalja a holnapi nagy eseményt: Dobai Piroska, a szép házikisasszony menyegzőjét.

A társaság vacsoránál ül, s az örömszülők boldogan szemlélik gyermekeiket: mily szép pár lesz belőlük.

Szintai a vőlegény most köszöntötte föl bájos menyasszonyát; a társaság egyik élces tagja színtén poharat ragad, s a vőlegényhez szólva megjegyzi: Hej öcsém, pár hosszú évecske előtt én is ily boldogan ültem menyasszonyom mellet; akkor én is úgy képzeltem a házas életet, mint ahogy te most magad előtt látod. De hát a tapasztalás — szól nejére kacintva még sokat mondhatnék öcsém, de az asszony — az asszony — Vidám kacagásba vesznek szavai, s a társaság örömmel koczint egészségére az — asszonynak.

A menyasszonyt ekközben talán most utoljára szólítja ki házikisasszonyi tisztje a vig társaságból, mely az ő távozását alig észrevéve a legjobb kedvben folytatja éleződéseit.

Kint teljes pompájában világít a hold; az enyhe esti szellő messzehordja a fák csendes susogásait; bele vegyül ebbe néha egy-egy zörrenés, mit a földre hulló néhány száraz levél okoz.

Egyszerre léptek zaja hallatszik, a lehullott száraz levelek zörgése elárulja . . . női alak ül a kerti asztal mellé, s kezében levélkét tartva, lehajtja fejét, sirásba tör ki, s csendesen zokogja:

— Ma este utoljára:

Még jól esik kisirni magát itt a lágyan zümmögő fák között, ezek tudják, hogy mily boldogtalan, hisz minden este ugy látják, mint ma, és eltakarják még a mindent megvígító holdsugár elől is.

Igen, — mert senkinek sem szabad tudni, hogy boldogtalan, hadd higgye az egész világ, hogy boldog, nagyon boldog.

Könnytelt szemekkel nézi a virágokat, melyek a mint csendesen bólogatják fejecskeiket, szemébe tükrözik a holdnak ezüstfehér színét. S mintha ők is könnyeket hullatnának, ugy sirják helyeikből az apró harmatcseppeket.

Talán siratják kis hardájukat, ki oly szeretettel ápolgatta, s a ki most elhagyja őket, lehet — örökre.

Piroska erőt vesz magán, letörli könnyeit, s visszatér a vig társaságba, melynek ő a központosija, a boldog menyasszony.

Minthogy az idő már meglehetősen előre haladott s különben is az asszonyok már megelégték a mai nap sok fáradalmaival, aludni tértek, s csak a férfiak folytatták a mulatságot.

Szobáikba térve a hölgyek suttogó irigységgel beszéltek Piroska boldogságáról — s ő ezalatt sirva olvasta szobájában az elrejtett levélkét, s tudja Isten hányadszor suttogta magában:

— Beszélnem kell vele, utoljára.

Elindult az ajtó felé, majd megállt ismét; habozni látszott; érezte mennie kell, — de visszariasztotta a gondolat — késő este egyedül menni bucsu találgára, midőn vőlegénye van, s éppen az esküvője előtti estén — — — a szive mindezzel nem törődött; azt sugta, sőt parancsolta — eredj; ha már elrabolják tőled a boldogságodat, végy bucsut tőle, hogy legyen erőd elviselni, ha majd az emlékezés a szembe kacagja: — Hazudtad az esküdet az oltár előtt, ennek a büntetése — boldogtalan-ságod. Nem tudta, mitévő legyen.

A szív küzdött az ész szavával.

Kint ezalatt csendes lett minden.

A kert fái között az őszi szél mindjobban dobálja a kiszáradt levélkéket, a száraz galyak egymásba ütődnek, zörgésük összeolvad a szél susogásával.

Ebbe a csendes zugásba csak akkor vegyül nagyobb zörrenés, mikor Piroska szobájából le-

siet a kertbe, s eltűnik az összehajló suttogó fák között.

II.

Bent a férfiaknál a jókedv ezalatt a tetőpontját érte el; az egész társaságból csak a vőlegény volt teljesen józan, míg a többiek többé kevésbé érezték a bor kábító hatását.

— Ideje — szól Szintai — hogy aludni térjünk; mert ha végit nem szakítjuk a ma esti mulatozásnak, úgy azt hiszem, hogy legközelebb majd csak végig álmodják esküvőmet.

— Igazad van Béla — mondá Erdősi, a vőlegény legjobb czimborája — tegyük el holnapra jókedvünket; s mindjárt karonfogva barátját megindultak.

A mint kiértek a verandára, szinte meglepte őket a hold tündöklő fénye s az enyhe szellő oly jól esett a szoba füstös füledt levegője után.

— Oly szép az este — mondá Szintai — jó volna egy sétát tennünk a kertben, a friss levegő jól fog esni alvás előtt.

— Megtesszük — mondá Erdősi — sőt a többiek is hiszem velünk tartanak, szóljunk nekik.

Egyhangu helyesléssel fogadták benn az indítványt s pár perc múlva valamennyien elindultak, hogy kábult fejüket kiszellőztessék.

Elől megy a két jó barát.

— Boldog vagy már Béla — szól Erdősi — magadénak mondhatod azt, kit igazán szeretsz; de én még azt sem tudom, hogy remélhetek-e Elsánál viszont szerelmet, pedig nem kevésbé szeretem őt, mint te Piroskádat.

— Boldog, az vagyok — mondá élénken Szintai, — de hogy te is az légy, hát megsugom neked a mint én hallottam menyasszonyomtól, Elza bevallotta neki, hogy szeret téged — kívánom, hogy ezt nemsokára egymásnak is elmondhassátok, akkor teljes lesz legalább boldogságunk.

— Nézd csak — szól Erdősi — mintha szerelmes párocskát látnék enyelegni ott a kerti lugásban; no ez pompás kis meglepetés lesz nekik.

Mindnyájan megőrültek e váratlan felfedezésnek, s nevetve mondogatták, hogy mennyire fog majd szégyenkezni az urak előtt a piruló leányzó, midőn szétrebbentik a bugó gerliczékét. S már oly közel vannak, hogy majdnem

fölismerhetők az alakok, midőn egyszerre Szintai megdőbbenve följajdul:

— Hisz ez Piroska!

A társaság teljesen kijózanodva a legnagyobb meglepetéssel zugja utána:

— Piroska?!

*

Ködös őszi reggel a zárda komor falai között imára csendül a kis harang.

A kedves testvérek már egybegyültek, csendesen mondják a reggeli imát.

— Caritas nővér nincs köztetek — szól a fejedelem asszony, az ima végeztével — ez nála rendkívüli dolog; talán beteg? S mint-hogy a legkedvesebb testvére volt neki „Loror Caritas“ maga ment föl a hiányzó nővér szobájába. Csendes sirást hall a szobából — ljedten kérdezi:

— Kedves testvér, mi bajod?

Ez rögtön ajtót nyit az ismerős hangra, s a belépő fejedelemasszony vállára hajtva fejét, szomoruan feleli:

— Semmi! Rossz álmom volt az éjjel, ennyi az egész.

S a földre hulló levélkén csak egy szó olvasható: „Utoljára.“

A ködös reggelen végig sóhajt az őszi szél, s olmos esőt csapkod a zárda ablakaihoz. Pedig régen, midőn virág nyílt a mezőn, s madár dalolt az égen, más mesét mondott a tavaszi napsugártól ragyogó harmatos virágoknak — a boldogságról, szerelemről.

ROMÁNCZ.

Irta: — nyi — ár.

Kis faluban, az alföldön két házaeska állott szemközt. Egyikben Borbála lakott a másikban András. Nagyon fiatalok voltak: tizennégy-tizenöt évesek.

— Szeretlek Borbála.

— Én is szeretlek András.

— Haj, nem lehetünk egymásé soha. Nagyon fiatalok vagyunk. Tndom, te nem vársz meg.

— Várok én András. Isten engem úgy segítjen. Akácza rügyezeti Andrásék háza előtt. A Kandóék fia, Gyurka, letört egy pár rügyes galyat?

Soroznak.

— Huszár lettem Borbála, Ferencz Jóska katonája. Három esztendő nem a világ. Áldjon meg az Isten.

— Megvárlok.

Zeneszóval ment el András, piros sapka volt a fején.

Hullott, hullott a lány könye, hullott hullott, majd felszáradt.

Kivirult az ákác lombja. Gyurka letört egy virágot s odaadta Borbálának.

— Kandó Gyurka, miért törted le az ákácfa virágát?

*

— Gyurka lelkem, édes hites uram, — szólott Borbála jó szívvvel, — adjál nekem irótollat. Megírom én Boszniába, hogy asszony lettem, nem várom.

Jobbra-balra dült a betű, egyik nagy lett, másik kicsi . . . sir az, ki elolvassa. Bélyeget is tettek rája, úgy tették fel a postára.

Lehullott az ákácvirág, rajt' táposott Gyurka lába.

Kandó Gyurka miért tapostál a virágra?

*

Bosnyák földön, idegenben busan szól a Molinári-banda. Huszárt temet el a nóta, senki sem siratja.

Magyar földön, az alföldön, kisleubán elszáradt az ákác galyja. Letördeli, haza viszi, tüzre rakja Gyurka.

Kandó Gyurka miért törted le az ákácfa galyát?

*

Hej, nem igaz az a nóta, melyet így dudolnak: „Kétszer nyílik az ákácfa virága.”

KRÓNIKA.

BTK. 232. §. A SZÍNHÁZBAN?

A színügyi bizottság figyelmébe.

Arad, dec. 14.

Aradváros színházának beléletéről eddig már nagyon sok rosszat irtak és beszéltek. Ezeket a vádakokat színészeink társulati gyűlésekkel és lovagias afférekkel igyekeztek, nem is megcáfolni, hanem megtorolni.

Ezekkel a vádakkal, melyek a színház beléletét a rendőrséggel és a járásbíróssággal hozták kapcsolatba, ma már ideje mult dolog volna foglalkozni.

Ellenben nem lehet kitérni annak a hírnek a regisztrálása elől, mely immár Aradon széles körökben elterjedve, lerontani készül színházunknak még azt a csekély nivóját is, melyet a szerencsétlen igazgatás valószínűleg gavallériából meghagyott az aradi színháznak.

Berzenkedik a toll, amelynek az esetet a maga valójában fel kellene tárnia. De segítséget kértünk

a poetikától és a symbolizmus útján értetjük meg egymást. Szóval nem kevesebbről van szó, mint hogy a színházban a btk. 232. §-ába ütköző büntetést követtetett volna el.

Ez a hír régóta tartja magát, s ez a hír olyan, melyet kiirtani nem lehet. Az aradi színházról nem volna szabad ilyeneket hallani. Föltétlenül szükséges, hogy a legszigorubb vizsgálat induljon meg. Ha a hír igaz, meg kell büntetni a bűnösöket, de ha nem igaz, amit az említett paragrafussal és a színházzal kapcsolatban beszélnek Aradon, s véleményünk szerint nem is lehet igaz, akkor meg kell büntetni a rágalmozót.

Mert van e ember, értem józan erkölcsű ember, aki ne gondolna bizonyos fogvagyogással arra a színházra, a hol ilyesmi esetleg előfordulhat. Es nem gondol-e gyötrelmesen fölesigazított várakozással az aradi színházra, a melyről ilyen hírek kerüngenek.

Hiszen ez tünet, hogy ilyen hírek forognak a mi művészetünk templomáról, arról a helyről, a melyre áhitattal gondol mindenki, a ki komoly szándékkal van a művészet iránt.

Van tehát két eshetőség. Vagy követett el valaki a btk. 232. §-ába ütköző büntetést, vagy nem s csak undok rágalom az egész.

Természetes tehát, hogy a színügyi bizottság nak itt tiszta helyzetet kell teremtenie. Mert ha igaz az a csuf hír, akkor irgalmatlanul el kell csapni és a büntető igazságszolgáltatás kezeibe juttatni az illetőt, a ki a btk. 232 §-ába ütköző büntetést elkövette.

Amennyiben nem igaz és az egész csak rosszakaratu, esetleg tendenciózus rágalmozás, akkor még keményebben kell megfenyíteni a rágalmozót. Mert sokkal nagyobb a deliktum, ha rágalom a hír, mintha tényleg megtörtént volna. Ebben az esetben nagyobb bűnös a rágalmozó, mint a delikvens.

A színügyi bizottságot ezen a héten némi vád érte. Azt vetették a szemére, hogy nem gyakorolja kellően ellenőrzési kötelességét. Ime, itt az alkalom a legfényesebb cáfolatra. Tessék csak hozzányulni a kényes ügyhöz, nem is keztyüs kézzel és tessék bebizonyítani, hogy a színügyi bizottság igenis nem engedi meg, hogy az aradi színházban ilyesmi megtorlatlanul történhessék, sem azt, hogy az aradi színházat valaki ilyesmódon megtorlatlanul rágalmozassa.

Egy módosított latin közhellyel fejezem be fölszólításomat:

— Videamus consules!

KRÓNIKÓR.

SZERETLEK R . . . a*)

Irtta: MAIONE VINCENZÓ.

Mindhiába minden, az ilyen szerelem:
Csak fájó a szívnek, s örökös gyötrelem.
A gondolat kinzó — mindég ismétlődik.
Vajjon szeretsz te is? s szívem így vergődik . . .

Késérü könnyeket hullatok naponként
Minden perezem tied s vágyom szerelmedért
Rajtad mulik csupán, hogy szívem szerelme
Boldogságom-e vagy — a halálom lenne.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

A NEVEZETES KASTÉLY.

(A múlt hét bemutatója.)

Egy kastélyról van szó, melyben nevezetes poéták irták világra szóló műveiket.

E kastély utolsó nevezetes lakója Paul Condret híres író volt, a ki megszöktette egy hajós kapitány feleségét s ez által a kastély a gazdag Colombin gömbkötő tulajdonába megy.

A gömbkötő leánya Margurette rajong Paul Condret költőért és a férjét — a ki mit sem törődik a poétákkal — semmibe se veszi.

Gaston Margurette férje kétségbeesésében barátja Claudehoz fordul, hogy segítse kigyógyítani a feleségét ebből a rajongásból és ez sikerül is neki.

A darab hangulatos változatokban gazdag, és alkalmat nyújt a szereplőknek arra, hogy a nézőnek kellemes estét szerezzen.

Az előadás igen jó volt. Menszáros Margit a rajongó asszonyt ügyesen játszotta. Bájos volt Komlóssy Ilonka a kis serdülő leány alakításában. Ahhoz pedig hozzá vagyunk szokva, hogy Fenyéri Mór, László Gyula, Mezei Péter Palágyi és Bácsné mindenkor jók legyenek. Most is kitűnően játszották szerepeiket. Giréth, Garay Ilonka és Nemes, kisebb szerepeikben jól nyújtottak.

H. I. I.

(=) **Gonda László jubilái.** Az örök pénztáros huszonöt évi színészkedésének megünneplésére kedden fellépett a színpadon a Falu roszában. Ez a színházi iroda kommunükéinek híradása szerint van megírva. Tulajdonképen úgy kellett volna lenni, hogy Gonda ne a szí-

*) Olaszból fordította: Liptófalvi István.

GONDA LÁSZLÓ.

nészkedésének, hanem a pénztároskodásának évfordulóját ünnepelje meg. Mert mi aradiak már csak így szeretjük őtet s így is ismerjük. S ha stilszerű jubileumot akartak volna rendezni Gondának, akkor nem a színpadon kellett volna felléptetni, hanem a pénztárban kellett volna valami bravuros manővert csináltatni vele. Például tette volna Gonda meg azt, hogy az összes jegyeket adja el egy olyan előadásra, amefyen Pethő Julia a naivának, Bibor Teréz pedig a primadonnának szerepét játsza. Ugyan Gonda azt is megtudná tenni. Különben is egy olyan pénztáros, aki Aradon még Leszkaynak is jó bérletet tud szerezni, az megérdemel minden esztendőben egy jubileumot.

*

+ **Szoyer Ilonka.** Az ország egyik legkedvesebb, de mindenesetre és mindenképp előtt legjobban hangzó művésznője, fog hétfőtől kezdve az aradi színpadon vendégszerepelni. Ha ki az éneklésben művészetet, a hangban érző szívet, az arcbán bájt keres, az nézze meg a Magyar színház elüldözött diváját. Amolyan régifajta énekesnő biz ő, s az angol kopogós papucstánczot nem ugrálja el olyan pazarul, mint győztes veletlyársa Fedák Sári, de ha már művészetéről van szó, és a művészetben szívhez szóló lélekről, akkor Szoyer Ilonka minden riválisa előtt többre becsülendő. Nem dolgozik olyan hatásos eszközökkel, mint reklámdús kollégái, egy kissé félszeg is, játéka pláne határtalanul gyáva, mint a nyúl, s majd megint vakmerő, mint a ha-

lálra szánt spartaié, de éppen ez a természet adta tulajdonságok hozzák őt közelebb szívünkhöz. Csak aztán meg ne ismétlődjék az az izléstelen tüntetés, melyet a helyiérdekű primadonna mellett rendeztek egy este Fedák Sári nyári vendéjátéka alkalmával, mert akkor mint publikum — *rugunk*.

*

Veszta szüzek. A magyar színháznak még most is műsoron levő kasszadarabja kerül legközelebb nálunk színre.

A Mithologikus operett nagyobb szerepeit: Cзыpris Felhő Rózsi, Bachus Haidt Margit, Pyzagéna Komlóssy Ilonka, Penelope Tolnainé, Patacles Polgár, Diogenes Rubos, Leoszas t Arkossy játsszák.

A T É L.

Akárhogy fázunk a gondolattól, bele kell nyugodnunk, hogy ránk kőszöntött a tél már itt didereg köztünk, metsző hideg szelével, fagyos leheletével kergeti a gyéren szállodogáló hópihéket. Észrevétlenül, szinte lopva esett ránk s mi fázósan gondolunk a napok ellótti őszi verőfényre, a melegítő fényes napsugárra. Tejfehéren, néma szürkeséggel bámul le ránk a hóval uszó felhők tábora s meg-meg ereszti néha hírnökeit. üzenetet küld a pipáló kémények ezreinek,

S ez a nagy fehérség világít csak ránk éj és napszaka s valaini különös bágyadt nyugodtsággal önt le mindannyiunkat. Mintha csak pihenésre hívná azokat, akik belefáradnak az étellel való örök viaskodásba a kenyér után való nehéz tölekedésbe, Valamikor — most csak meseszamba megy m'r — a természettel elpihent az ember, ma folyton törekszik tovább: az élet villamos gyorsasága nem ad pihenőt a fáradtnak nem is gondtalan multság ideje a tél, de keserves küzködés a megélhetéssel s kellemetlenségeivel. Az első fagyasztó széllel száz-ezrek ajkából fakadt a keserves panasz, vele jelentkezik a lappangó nyomor, inség, kór, a nyomorúság ezer siralma.

A küzködő élet ijesztő mumusa a tél, a mely uj terheket, ezernyi bajt hordoz magával. Metsző szelétől megvaczog a szegénység, a nélkülözés foga, fagyával hitet reménységet öl és kétségbesése nővel. Még mulatsságaiból is kikopik lassan, nyövi, rágja az embereket test-

ben és lélekben. Az élet a szegénység jegyébe zökkent nagy igényeivel, meggondatlanságával és számításban való tudatlanságával csak kevés kiváltságosnak hord magával még kellemetességet. Az emberek nagy általánossága fázós gonddal néz a hosszúnak ígérkező hidegség elé örömmel üdvüzlí majd az új virágfakadást, amely talán kipatantja az ő reménységeinek is zsenge bimbóját, ha azt is elnem fagyasztja tél apó könyörtelensége.

A NAGY VILÁGBÓL.

○ **Peticziós világ.** Beléptünk a peticziókorszakába. Ez ujságok ölös hasábokban hozzák a peticziós tárgyalásokat. Bennünket csak a kisjenői mandátum érdekel. Elrendelték a vizsgálatot. Végleges döntésre már sokáig kerüi a sor, de azt már előre megállapíthatjuk, hogy Nagy Sándor dr. szép sikert ért el a székesfővárosban. Nem is kis dolog odaállni a porondra annyi jogász tekintély közé és ott a vidéki ügyvédség hátrányos híre mellett sikert érni el. Olyan sikert, a milyent a megbizók kívántak. Hogy a mandátum megsemmisítése kívánatos volna-e, azt nem hisszük Ellenkezőleg. Egy új választás megint fölkaparná a kedélyeket. Erre pedig nincs szükség.

*

○ **Le a párbajjal.** Ez most a mánia. Krakeler és gyáva poltron most egyszerre antiduellista lett. Miért? Mert az ujságok vezércikkeket irnak a párbajellenes mozgalom helyes voltáról. Nem is tart ez sokáig. Amint legközelebb egy párbaj lesz, a melyben egyik másik fél snájdig volt, akkor elröppen a párbajellenes mozgalom a krakélerek visszalépnek régi jogaikba s ujra előlről kezdhetjük. Hát Vázsonyi? Hát ő neki fura helyzete lesz. De gondolom csak addig, míg valami nagyon szangvinikus emberbe nem köt bele. Amint ez megtörténik s Vázsonyit valami incidens éri akkor úgy fog viselkedni, hogy ne jöhessen ellentétbe párbajellenes elveivel.

*

(*) **A modern krakeler.** Most, hogy a párbajellenes mozgalom korában élünk, egész újfajta és szokatlan emberekkel találkozunk.

Olyan emberek hagyják el a tyukszemüket, kik azelőt alázatosan kerültek s jámbor filiszterek önérzetes viadorokká vedlenek át. Hát ennek meg van a nyitja. Az a krakéler, aki egy hónappal ezelőtt még annyi ábrázattal menekült előled, disztíngóval. Azt hiszi, hogy most a párbaj roppant diffamáló dolog s majd Maione sem lesz olyan népszerű és keresett ember, mint ezelőtt. Pedig a párbajt nem fogja eltörölni száz Vázsonyi, s bekövetkezik az az idő, mikor a modern krakéler visszavedlik megint sunyi és alázatos polgártársá. A modern krakéler csak azóta henzeg, kötekedik, kritizál, a mióta párbajellenes mozgalom van.

*

(*) **Ráday Gedeon.** A hetvenes évek rettenetlen kormánybiztosa, a nagy magyar-alföld akkori haramiának réme meghalt. Az iklandi sirbolt kapuja bezárult mögöttte. Egy legenda szerű élet volt az övé. Mi, az új generáció alig tudjuk felfogni azt a rettenetes hatalmat mely az ő kezében volt letéve és Ráday Gedeon mégse élt vissza hatalmával. Embertelen kinzásról középkelet barbár kegyetlenségéről és spanyol inquisítor példétnek, pedig a kik erről beszélnek azok nem tanulmányozták elléggé Ráday életét és viselt dolgait. Hiszen maga Jokai is a „Lélekidomár“ regényében milyen szép alakot rajzol elénk — Ráday jelleméből és életéről.

Ráday a nagy magyar alföldnek történelmileg maradandó becsű szolgálatot tett. Annak idején bizony a társadalom magasabb rétegeiben is sok volt a szegény legényekkel cimboráló bazdita a kinek bizony aztán nem volt kegyelem, ha csak önmaga nem végzett saját életével.

A körülmények úgy hozták magukkal, hogy 1875 ben be kellett szüntetni Ráday működését, mert a bűnöst kutató szálak igen messzire, sőt igen magasra nyultak.

Ráday csendes nyugalomban töltötte élete utolsó éveit — Marilla fürdőnek (a hol őt utoljára, a nyáron láttam) minden évben csodált és érdekes alakja volt. Az öles magasságú és két botra támaszkodó öreg ur szóval és zárkózott életet élt a fürdőn. A régi, a rettenetes Ráday-nak a romja maradt meg benne. Most pedig, amilyen csendesen alussza ő az örök álmot . . . Olyan nyugodtan hajtja álmra minden este fejét a pusztai tanyák lakója, és a

vásáros nép nem retteg attól, hogy az ország-
uton rablóval találkozhatik, vége a legendás
betyár világnak, és ez bizony Ráday Gedeon
érdeme.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16 szám alá czimzendők.

Crysanthem. El ne készen a kézirat.

Sz. Z. Kassa. Az ígérlet betartását pár nap alatt várjuk, mert ki fog maradni.

B. L. Sz.-Anna. A mostani számban már találhat egyet, azt ne esodálja, hogy alig fog ráismerni, de kénytelenek voltunk vele. „Ha — elmegyek“—re még nem mondhatunk véleményt.

Cs. Ortutay István, Uj-Arad. Sajnáljuk, de verséről mi más véleménnyel vagyunk. Ha jobbat tud írni . . . szívesen leközlünk egy versét.

F. H. Arad. A legjobbakat ime — lapunkban megtalálhatja. A többi nem üti meg a mértéket.

Nem közölhetők. Puritán jellem — Nemsokára koresolyázunk — Ideálom — Karácsonyra — Színesz vér **Tatjana. Arad.** Mire magyarázzuk halgatását?

G. Sz. Arad. Igen szívesen közlünk ügyes fordításokat, a mostani számból kimaradt. Szeretnénk Önnel személyes érintkezésbe lépni, a lappéldányt elküldjük.

Amateur fényképészek . . . akik szép felvételekkel rendelkeznek, szívesen közlünk képeiket.

Arad és az Alföld fényképészeihez. Szépség rovatumk részére szívesen veszünk szép női arcképeket, az illető objectum nevét is kérjük, fénykép készítőjét megnevezzük.

× **Feltűnést keltő találmány** a fogtechnika terén. Müfog koronák és müfog áthidalások aranyban. Müfog inylemez nélkül. A müfog koronák aranyból (arany sapka) pótolják az oly fogakat, melyek már nem tömhetők, vagy letöredeztek. A müfog koronák erősen vannak elhelyezve, mint a természetes fogak. A fog-áthidalás segítségével oly fogsorok készíthetők, melyek a szájban tartósan ülnek a nélkül, hogy azokat ki kellene venni. Ezen áthidalás által a müfogaknak a természethez való hasonlósága csak emelkedik, megjegyzendő azonban, hogy úgy a müfog koronák, mint fog-áthidalások és zománcfogak arannyal fűzve esakis akkor készíthetők, ha még néhány fog-gyökér, vagy természetes fog van az álka-poesban. — Kautsug-fogakat arannyal bevont inylemek nélkül, esetleg inylemezekkel jótállás mellett a legjobban készít *Morgenstern Gyula* fogász. Múterem Aradon, az Andrassy-uton.

— **Ujtás!** *Honisch L. István* cs. és kir. főher. udvari fényképész művészeti académiái tag műtermében Szabadság-tér 16., (Domány-palota.) Telefon 358. Minden vasár- és ünneppnapon eszközölt felvételekről 6 drb. vizit fénykép 4 korona, 6 drb. kabinet fénykép 10 korona. A kabinet kép lehet: menyasszonyi, családi vagy bármilyen csoport felvételtől is. Művészies és pontos kivitel szigoruan be lesz tartva. A n. é. közönség szíves figyelmét felhívjuk ezen ujtásra.